

3. KYSELOST A ZÁSADITOST LÁTEK

Proč jsou některé látky kyselé? Proč části některých rostlin (např. listy červeného zelí nebo květy hortenzií) mění barvu podle prostředí?

Zopakujte si, co jsou kyseliny a co jsou hydroxidy. Uveďte příklady.

KYSELOST A ZÁSADITOST VODNÝCH ROZTOKŮ

Kyselost roztoku způsobují **vodíkové kationty H^+** (oxoniové kationty H_3O^+). Zásaditost roztoku způsobují **hydroxidové anionty $(OH)^-$** .

Míru kyselosti nebo zásaditosti roztoku udává **stupnice pH** (stupně od 0 do 14).

Podle hodnoty pH rozdělujeme roztoky na:

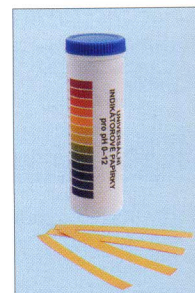
- a) **kyselé** – mají $pH < 7$ (čím je hodnota pH kyselého roztoku **nižší**, tím je roztok **kyselejší**),
- b) **neutrální** – mají $pH = 7$,
- c) **zásadité** – mají $pH > 7$ (čím je hodnota zásaditého roztoku **vyšší**, tím je roztok **zásaditější**).

V různých reklamách slyšíte označení pH . V jaké souvislosti?

INDIKÁTORY

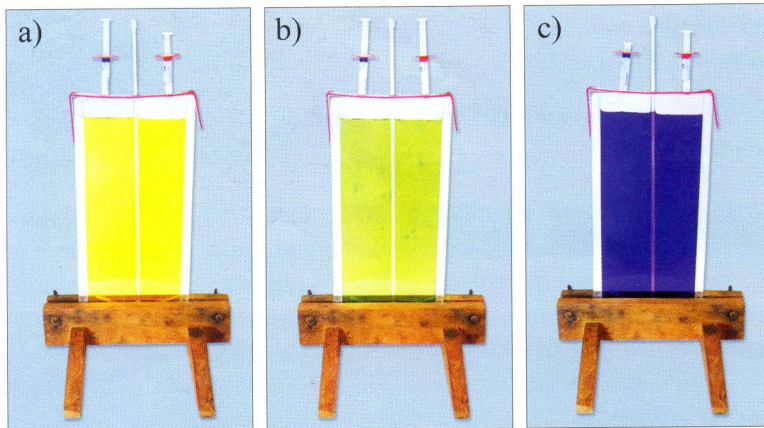
Ke zjištění kyselosti nebo zásaditosti roztoků se používají **indikátory**. Jsou to **organické látky**, které mění barvu v závislosti na prostředí (kyselé, neutrální, zásadité). Mohou být **přírodní** (lakmus), nebo **vyrobené** (fenolftalein). Některé si lze připravit doma (např. šťáva z borůvek nebo červeného zelí), jiné zakoupit v drogerii.

Univerzální indikátorové papírky

Běžně užívaný univerzální indikátorový papírek obsahuje směs indikátorových barviv. Různě se barví v závislosti na pH roztoků, a umožňuje tak přibližné určení hodnoty pH . K přesnému určování hodnoty pH slouží přístroje zvané pH -metry.

Stanovení kyselosti a zásaditosti roztoků univerzálním indikátorem: a) kyselý; b) neutrální; c) zásaditý roztok.

Užití indikátorů v praxi

Indikátory se používají v **zemědělství** (k určování kyselosti půd), v **vodárenství** (při čištění odpadních vod), v **lékařství** a **farmacii** (vývoj a výroba léků), v **potravinářství** (při určování kyselosti potravin) a **chemickém průmyslu**.

Navrhněte jednoduché zjištění pH půdy ze zahrady.

1. Vysvětlete barevnou změnu čaje po přidání citronové šťávy a skvrn od rybízu při ručním praní mýdlem.
2. Červené zelí vařením zmodrá. Co přidáme, aby opět zčervenalo?

látka	pH
kyselina v autobateriích	1
žaludeční kyselina (HCl)	2
šťáva z citronu	2
Coca-cola	2
ocet	3
šťáva z pomeranče nebo jablka	3
pivo	4
káva	5
čaj	5
kyselý déšť	6
mléko	6
destilovaná voda	7
sliny zdravého člověka	6–7
krev	7
mořská voda	8
pevné toaletní mýdlo	9–10
hydroxid amonný (NH_4OH)	11
hašené vápno	12
hydroxid sodný	13

Přibližné hodnoty pH různých látek

kyselost: *anglicky* – **acidity** [ə'sɪdətɪ]   *německy* – **die Acidität**
 zásaditost: *anglicky* – **alkalinity** [ˌælkə'lɪnətɪ]   *německy* – **die Alkalität**